

Dispersed Dwelling as Enforced Commoning

Homeless Newcomers in Berlin's Hostel Industry

Dagmar Pelger, Emily Kelling

56

Verspreid wonen als gedwongen samenlevingsvorm

Dakloze nieuwkomers in de Berlijnse hostelindustrie

Can we view the various hostels and guest-houses in Berlin that economically revolve around the presence of homeless newcomers as a possible form of society – a form of *commoning* – in the 'urban household'?¹ This perspective allows us to view the city as a socio-spatial metabolism. The notion of the urban household is mostly concerned with the distribution, circulation and conversion of tangible goods and resources. Adding to this, the notion of commoning shifts the perspective to a social metabolism of intangible goods, where information, relations and values circulate and are shared. By referring to Lefebvre's notion of the social production of space, we want to open up the concept of social metabolism to an understanding of the urban household as a collectivised spatial system of social cycles.² Furthermore, the concept of the commons is determined by actions of joint use that open up a third sphere, which is neither public nor private, but common. Therefore the sphere of commons is to be understood as a potential 'zone', dependent on acts of sharing. When this concept is applied to the idea of an urban household, it draws the focus towards the capacities

Dispersed Dwelling as Enforced Commoning/
Verspreid wonen als gedwongen samenlevingsvorm
Dagmar Pelger, Emily Kelling

Kunnen we de verschillende hostels en pensions in Berlijn die economisch draaien op de aanwezigheid van dakloze nieuwkomers, opvatten als een mogelijke samenlevingsvorm – een vorm van *commoning* – in de 'stedelijke huishouding'?¹ Vanuit dit perspectief kan de stad beschouwd worden als een sociaal-ruimtelijk metabolisme. Het begrip 'stedelijke huishouding' heeft vooral betrekking op de distributie, circulatie en transformatie van materiële goederen en middelen. Door hier het begrip 'samenlevingsvorm' aan toe te voegen, verschuift het perspectief naar een sociaal metabolisme van immateriële goederen, waar informatie, relaties en waarden circuleren en gedeeld worden. Met Lefebvre's notie van de sociale productie van ruimte als referentie, willen we het concept 'sociale stofwisseling' uitbreiden met de notie van een 'stedelijk huishouden' als een collectief ruimtelijk systeem van sociale cycli.² Bovendien stellen wij dat het concept 'gemeenschappelijk domein' – als vertaling van *commons* – bepaald wordt door gemeenschappelijk gebruik: dit creëert immers een 'derde domein' dat noch openbaar, noch privé is, maar gemeenschappelijk. Daarom moet de sfeer van het gemeenschappelijke domein worden opgevat

of the metabolic body to provide openness, accessibility and belonging in the urban realm, for all.

An analysis of the hostels in Berlin that owe their existence to homeless newcomers can help to reimagine the urban household as a mode of – in this case crisis-driven – cooperation in the sense of commoning. With this imaginary, a link between private home and public welfare can be made in order to argue and to shape alternatives to the commodification of housing. Based on the hypothesis that the phenomenon of – not only Berlin's – *hostel dwelling* produces its own spaces, places, networks and sets of rules in the hidden, a trans-scalar mapping of its codes and conventions of commoning was elaborated in the context of an interdisciplinary research studio. The findings of that mapping exercise form the basis of the following analysis.

¹ Emily Kelling et al. (eds.), *Wohnhaft im Verborgenen: Die Hostelwirtschaft mit Wohnungslosen in Berlin* (Berlin: Verlag der TU Berlin, 2019), to be published in autumn 2019.

² Henri Lefebvre, *On the Production of Space* (Oxford: Blackwell, 1991).

57

BACK

als een potentiële zone waarvan het bestaan afhankelijk is van samen delen. Wanneer dit concept wordt toegepast op het idee van een stedelijk huishouden, dan komt de nadruk te liggen op het vermogen van het metabolische lichaam om iedereen in de stad een gevoel van openheid, toegankelijkheid en thuishoren te geven.

Een analyse van de hostels in Berlijn die hun bestaan te danken hebben aan dakloze nieuwkomers kan een aanzet geven om het stedelijk huishouden als een model van (in dit geval crisis gestuurde) samenwerking – in de zin van samenleven – opnieuw te doorgronden. Met dit denkbeeld wordt een verband gelegd tussen de privéwoning en het publieke welzijn, om alternatieven voor de commodificatie van woningen te beargumenteren en vorm te geven. Op basis van de hypothese dat het fenomeen van de Berlijnse pensions in het verborgene zijn eigen ruimten, plaatsen, netwerken en regels produceert

¹ Emily Kelling et al. (red.), *Wohnhaft im Verborgenen: Die Hostelwirtschaft mit Wohnungslosen in Berlin* (Berlijn: Verlag der TU Berlin, 2019), te verschijnen najaar 2019.

² Henri Lefebvre, *On the Production of Space* (Oxford: Blackwell, 1991).

Residing in the Hidden

The commodification and financialisation of housing is producing an increasing shortage of affordable housing in urbanised and urbanising areas on a global scale. This also affects the access to facilities and infrastructures such as work, culture or public services. Processes of gentrification, displacement and segregation increase the pressure on dwelling as an accessible and common good.³ In that respect 'dwelling' must be understood less as a scalable 'place' and more as a vital 'practice' that forms the basis of our everyday existence. In this context the rise of a hostel industry catering to homeless people in Berlin is to be understood as a crisis-driven phenomenon, based on a strategy of avoidance. In order to temporarily accommodate homeless people, the social welfare offices of the 12 Berlin districts provide vouchers for an overnight stay in a hostel, worth 25 to 50 euros. This cost intensive procedure took on a new dimension when applied to an estimated 30,000 newcomers with residence permits. Due to drastically increased rents, hardly any of them can find an apartment.⁴ The interaction between the commercialisation of

The Urban Household of Metabolism/
Het stedelijk huishouden van het metabolisme
oase 104

(en niet alleen in Berlijn) zijn in het kader van een interdisciplinair onderzoek de codes en conventies van deze manier van samenleven in kaart gebracht. De bevindingen van die samenwerking vormen de basis van de analyse hieronder.

Verborgene wonen

De financiële waarde die aan vastgoed wordt toegekend, leidt overal ter wereld tot een toenevend tekort aan betaalbare woningen in steden en ontwikkelingsgebieden. Dit heeft ook gevolgen voor de toegang tot faciliteiten en infrastructures die samenhangen met arbeid, cultuur en openbare dienstverlening. Gentrificatie, overheemding en segregatie verhogen de druk op huisvesting als een toegankelijk en gemeenschappelijk goed.³ In dat opzicht moet 'woning' niet zozeer worden opgevat als het materiële object, maar meer in de zin van 'wonen' als zijnde een vitale praktijk die de basis vormt van ons dagelijks bestaan. De snelgroeiende pensionindustrie in Berlijn, waar thuisloze nieuwkomers op afkomen, is een crisis gestuurd verschijnsel dat gebaseerd is op een strategie van vermijding. Om thuislozen tijdelijk te kunnen opvangen, verschaffen de sociale diensten van de 12

accommodation and the deregulating procedure of voucher allocation reveals failing public administrations as well as failing markets, both unable to provide affordable housing.

The phenomenon of hostel housing emerged from a procedure that was conceived as a transitional measure. Its consolidation results in a juridical grey zone with little control, scattered knowledge and low transparency. Due to this grey zone, dwelling in hostels forces informal approaches of adaptation and deviation from both sides, that of the administration and that of the residents. These adjustments take place both in the public sphere of the offices – where politicians and clerks are operating within a system of pretending 'not to know' – as well as in the private sphere of the hostels – where inhabitants involuntarily share space with people they do not know, for undefined periods of time. In addition, they totally depend on the hostel operators who draw the profits from the procedure.

In both cases of adaptation, various jointly coordinated practices of avoidance and compensation can be found, of which some are voluntarily, some are not. They open up a space

58

Berlijnse wijken vouchers voor een overnachting in een pension ter waarde van 25 tot 50 euro. Deze prijzige procedure kreeg een nieuwe dimensie, toen men haar begon toe te passen op naar schatting 30.000 nieuwkomers met een verblijfsvergunning. Omdat de huur van woningen enorm gestegen is, kan bijna niemand uit deze groep een woning vinden.⁴ De wisselwerking tussen de vercommercialisering van huisvesting en de deregulering van de procedure voor de toekenning van de voucher demonstreert dat hier sprake is van zowel een falende overheid als een falende markt, die er geen van beide in slagen betaalbare woningen aan te bieden.

Het fenomeen van de pensionhuisvesting is voortgekomen uit een procedure, die als een overgangmaatregel was bedoeld. Maar de maatregel is intussen geconsolideerd en heeft geleid tot een juridisch grijze en weinig transparante zone met nauwelijks toezicht en versnipperde kennis. Dankzij deze grijze zone zijn beide partijen, zowel de overheid als de bewoners van de hostels, gedwongen tot allerlei informele aanpassingen en afwijkingen van regels. Het zijn regelingen die zowel ontstaan in de publieke sfeer van het kantoor – waar politici en ambte-

beyond public and private, in which feasible modes of dwelling without a 'home' need to be negotiated among the involved parties over and over again. In order to stabilise the non-formalised status of 'dwelling under constant negotiation', various alternative rules and regulations emerge that secure the hiddenness of the phenomenon and thus its existence. One of them concerns the shifting of knowledge about locations, qualities and availabilities of hostels from the public authorities to the non-public knowledge networks of the newcomers. Accordingly, the contractual responsibility is also shifted to the voucher recipients and deals with hostel operators take place neither in the light of a public service nor under the competitive conditions of a free private market – but in the relative invisibility of a third space beyond public and private.

Contrary to this banalisation of the need for a home, dwelling is in fact an inherent part of the human condition.⁵ Just like air or water, space to dwell is a universal resource, which should be available to everyone. Similar to language or writing, dwelling is a commons in the sense of a collective cultural practice that

Dispersed Dwelling as Enforced Commoning/
Verspreid wonen als gedwongen samenlevingsvorm
Dagmar Pelger, Emily Kelling

naren stug doorwerken en doen alsof hun neus bloedt – als in de privésfeer van de hostels – waar bewoners onvrijwillig ruimte delen met mensen die ze niet kennen, terwijl ze niet weten hoe lang dat gaat duren. Bovendien zijn ze volledig afhankelijk van de pensionhouders die baat hebben bij deze toestand.

Beide vormen van aanpassing laten verschillende gezamenlijk gecoördineerde praktijken van ontwijking en compensatie zien, sommige vrijwillig, andere niet. Hierdoor ontstaat een ruimte buiten het openbare en privé domein, waar de betrokken partijen steeds opnieuw moeten onderhandelen over haalbare manieren van 'thuisloos wonen'. Om de informele status van 'huisvesting waarover voortdurend moet worden onderhandeld' te stabiliseren, ontstaan er alternatieve regels en voorschriften, die de verborgenheid van het fenomeen – en daarmee het bestaan ervan – bestendigen. Een kenmerkend aspect daarvan is de verschuiving van kennis over locaties, kwaliteit en beschikbaarheid van pensions van de overheid naar de niet-openbare kennisnetwerken van de nieuwkomers. En een ander gevolg is dat de ontvangers van de vouchers zelf een soort contractuele verantwoor-

creates its own rules and values, maintained and shaped by the contribution of everybody, on a daily basis. While dwelling, the individuals of a community or society draw their parts from a shared spatial resource – or universal common good: the urban realm – by appropriating their space to live and thus collectively (re)producing the habitat as particular spatial commons.⁶ At the same time, they preserve and negotiate its social, economic and spatial structure through collectively coordinated acts. In the case of hostel dwelling, these coordinated acts are largely forced upon the residents. This still results in acts of sharing, even if it is the burden of the hostel system that is being shared.

3
Stavros Stavrides, *Common Space: The City as Commons* (London: Zed Books, 2016).

4
Andrej Holm, Ulrike Hamann and Sany Kaltenborn, *Die Legende vom Sozialen Wohnungsbau* (Berlin: Berliner Hefte zu Geschichte und Gegenwart der Stadt, 2017).

5
Hannah Arendt, *The Human Condition* (Chicago: University of Chicago Press, 1958).

6
Lieven De Cauter, 'Common Places: Preliminary Notes on the (Spatial) Commons', <http://community.dewereldmorgen.be/blogs/lievendecauter/2013/10/14/common-places-preliminary-notes-spatial-commons>, accessed 8 January 2016).

59

BACK

delijkheid krijgen: de overkomst met de pensionhouder vindt immers niet plaats in het licht van een openbare dienst, en is ook niet onderhevig aan de concurrentie van een vrije huurmarkt, maar speelt zich af in de relatieve onzichtbaarheid van een derde domein, buiten de openbare en private ruimte om.

Wonen is, anders dan deze banalisering van de behoefte aan een woning lijkt uit te drukken, in feite een inherent onderdeel van de menselijke conditie.⁵ Net als lucht of water is ruimte om te wonen een universele voorziening, die voor iedereen beschikbaar zou moeten zijn. Net als taal of schrift is wonen een gemeenschappelijk goed in de zin van een collectieve culturele praktijk die dagelijks haar eigen regels en waarden creëert, en onderhouden en gevormd wordt door de bijdragen van iedereen. Individuen die in een

3
Stavros Stavrides, *Common Space: The City as Commons* (Londen: Zed Books, 2016).

4
Andrej Holm, Ulrike Hamann en Sany Kaltenborn, *Die Legende vom Sozialen Wohnungsbau* (Berlijn: Berliner Hefte zu Geschichte und Gegenwart der Stadt, 2017).

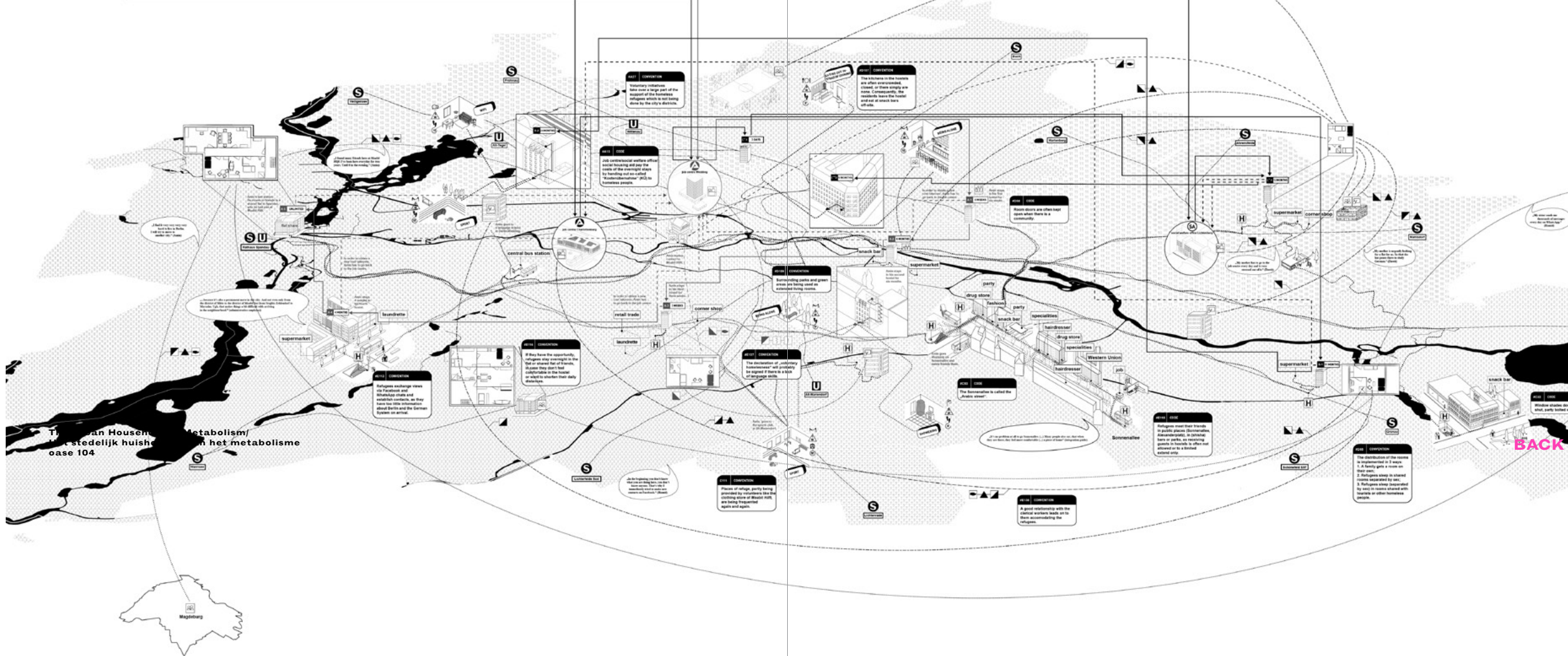
5
Hannah Arendt, *The Human Condition* (Chicago: University of Chicago Press, 1958).

A Amin, officially born on 1 January 1996 in Aleppo, comes to Berlin as a single young man. He already has many acquaintances in the city who make his arrival a lot easier.

B Hamid, born on 3 April 1980, leaves his hometown Hama for fear of political repression and arrives in Berlin in 2016. Back in Syria, he was working as a teacher and he hopes to be able to pursue his profession in Germany soon.

C¹ Mariam, 34, pharmacist from Asmara, Eritrea, wants to complete her language and integration course as fast as possible in order to be able to work in Germany. She is very busy with the recognition of her certificates to obtain her work permit. Her two kids, Clark, 5, and Ramiel, 12, are looking forward to their new school.

C² Ammar, officially born on 1 January 1975, spent the last few years working on a construction site in Egypt, hoping that the political situation in his home country will stabilize. After the flight of his wife, however, he decided to follow his family to Berlin.

PHYSICAL MAP ELEMENTS

- LAND BORDER
- DISTRICT BORDER
- WATERS

NARRATIVE ELEMENTS

- QUOTE FROM EXPERT INTERVIEW/ ANONYMISED STATEMENTS FROM INTERVIEWS WITH HOMELESS PEOPLE WITH RESIDENCE PERMIT
- CODES AND CONVENTIONS
- PROTAGONISTS

THE ADMINISTRATION OF HOMELESSNESS

- MONTH OF BIRTH ASSIGNED TO DISTRICT # + MONTH (1 = JANUARY, 2 = FEBRUARY ETC.)
- ADMINISTRATIVE ROUTES
- STATION NUMBER OF THE PROTAGONISTS
- INDICATION OF DURATION OF STAY
- STATE OFFICE FOR REFUGEE
- JOB CENTRE
- SOCIAL WELFARE OFFICE

TRANS-LOCAL NEIGHBOURHOODS

- HOSTEL (LOCATED ANONYMOUSLY)
- TERMINAL STATION OF THE UNDERGROUND LINES
- TERMINAL STATION OF THE SUBURBAN RAILWAY LINES: END OF RANGE OF MOTION (RESIDENCE OBLIGATION)
- BUS STOP
- UNDERGROUND AND SUBURBAN RAILWAY LINES
- FOOTPATHS, WEEKLY
- FOOTPATHS, SEVERAL TIMES A WEEK
- FOOTPATHS, DAILY
- FOOTPATHS, TO DISPLACED RESIDENCES, DAILY

DISPLACED HOUSING ACTIVITIES

- COMMUNICATION
- SHOWERING
- EATING
- STUDYING
- RELAXATION/ RECREATION
- ON FOOT
- PUBLIC TRANSPORT
- DISTANCE IN MINUTES
- FREQUENCY PER WEEK

PRECARIOUS EVERYDAY LIFE AND RELATIONAL STRUCTURES

- REFERENCE PERSONS**
- FAMILY
 - FRIENDS
 - VOLUNTEER
 - TEACHER
 - CLERK

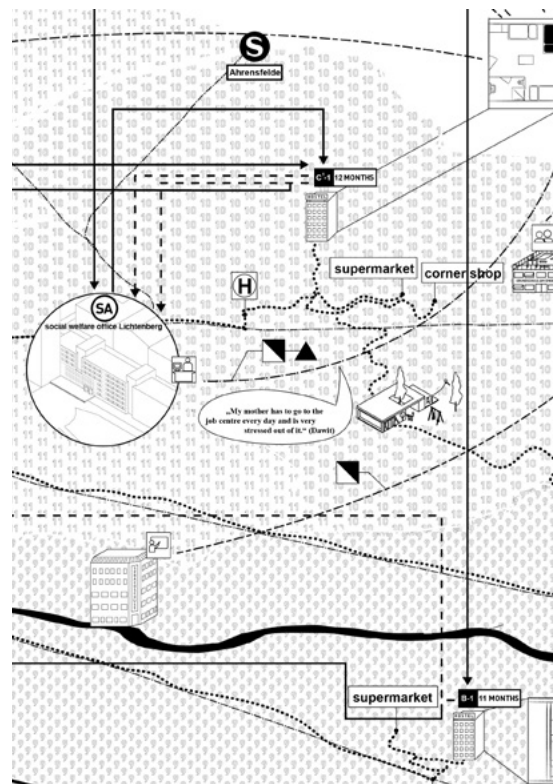
TYPE OF RELATION

- DEPENDANCY
- PRIVILEGE
- RULES AND REGULATIONS
- SUPPORT
- CONFLICT

RELATIONAL STRUCTURE

- TO AN UNKNOWN PERSON
- TO A KNOWN PERSON
- TO THE FAMILY
- TO FRIENDS
- TO CLERK

Map of the hostel industry for homeless people in Berlin/ Kaart van de hostelindustrie voor daklozen in Berlijn

Codes and Conventions of Joint Dwelling

The thesis of hostel dwelling as a process that produces its own rules is examined in a map of 17 investigated hostel cases in Berlin. The trans-scalar layout of the map makes different types of spatial configurations recognisable, jointly produced within the hostel system. The codes and conventions observed and derived from interviews were translated into drawings, in which the deficient spatial resources in the hostels are overlaid with the compensatory actions and habitual practices as well as the rules that emerge within.⁷ The reading of the map reveals the mutual agency between resource, practice and rule, while interrogating the joint production of space within hostel dwelling.

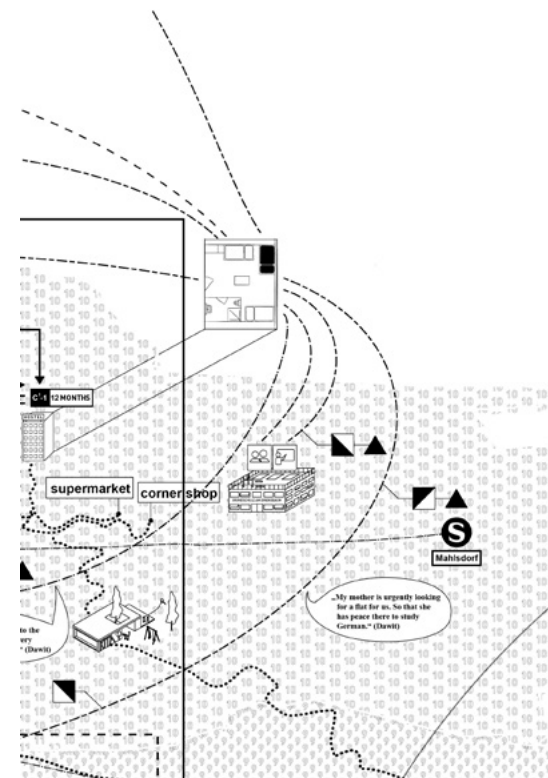
Decontextualisation. Due to the hostel industry's need for hiddenness, the buildings are mostly not identifiable in their surroundings.

⁷ Finya Eichhorst et al., 'Vier Betrachtungsebenen: die Hostelwirtschaft mit Wohnungslosen', in: Kelling et al., *Wohnhaft im Verborgenen*, op. cit. (note 1).

gemeenschap of samenleving wonen, onttrekken hun aandeel aan een gedeelde ruimtelijke voorziening (of universeel gemeenschappelijk goed: het stedelijk domein) door zich hun ruimte toe te eigenen om te leven. Op die manier (re-) produceren ze collectief hun leefomgeving als een specifieke gemeenschappelijke ruimte.⁶ Tegelijkertijd behouden en bedingen de individuen de sociale, economische en ruimtelijke structuur van deze gemeenschappelijke ruimte door middel van collectief gecoördineerde handelingen. In het geval van het wonen in pensions worden deze gecoördineerde handelingen grotendeels aan de bewoners opgelegd. Toch leidt dit tot delen, ook al is het maar het delen van de last van het pensionsysteem.

Codes en conventies van gedeelde huisvesting

Of pensionhuisvesting een proces is dat zijn eigen regels produceert, onderzochten we via een kaart van 17 pensions in Berlijn. De meerlagige opzet van de kaart maakt verschillende typen ruimtelijke configuratie zichtbaar, die binnen het pensionstelsel gezamenlijk worden geproduceerd. De geobserveerde en uit

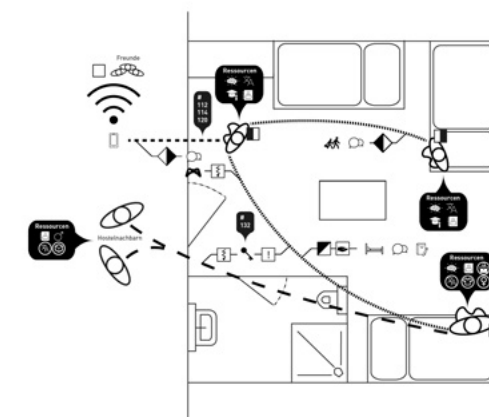

Dispersed Dwelling as Enforced Commoning/ Verspreid wonen als gedwongen samenlevingsvorm
Dagmar Pelger, Emily Kelling

interviews afgeleide codes en conventies zijn vertaald in diagrammen, waarin de gebrekkige ruimtelijke voorzieningen van de pensions zijn afgezet tegen de compenserende acties en gebruikelijke praktijken, en de regels die daarbinnen gelden.⁷ Het lezen van de kaart onthult de wederzijdse beïnvloeding tussen de voorzieningen, de dagelijkse praktijken en de regels, terwijl het ook de gezamenlijke productie van ruimte binnen de hostelwoningen ter discussie stelt.

Decontextualisering. Omdat de pension-industrie behoefte heeft aan verborgenheid, zijn de gebouwen meestal niet herkenbaar in hun omgeving. De steeds wisselende bewoners kunnen zich dan ook nauwelijks thuis gaan voelen in de wijk; het pension blijft losgekoppeld van de omgeving. Doordat het 'zwerf-thuis' zich voortdurend van het ene pension naar het volgende verplaatst, is het kantoor van de sociale dienst een van de weinige stabiele referentiepunten.

Internalisering. De bewoners zorgen dat ze niet voor de pensions rondhangen en dit versterkt de decontextualisering. Dit geconventionaliseerde gedrag wordt door verschillende partijen gestimuleerd: de eigenaar van het pen-

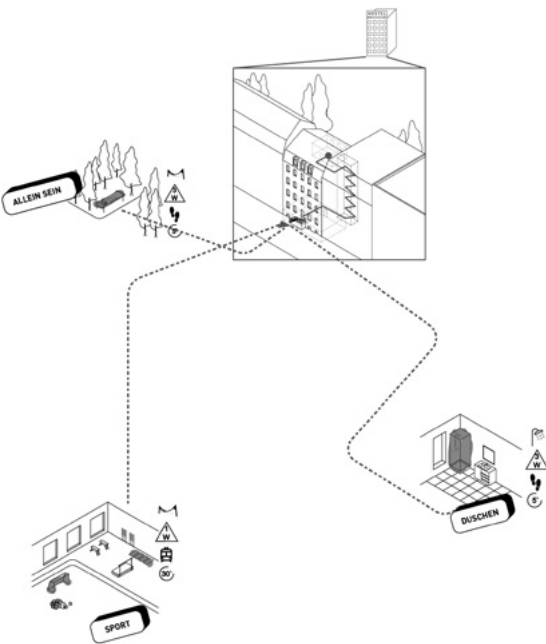
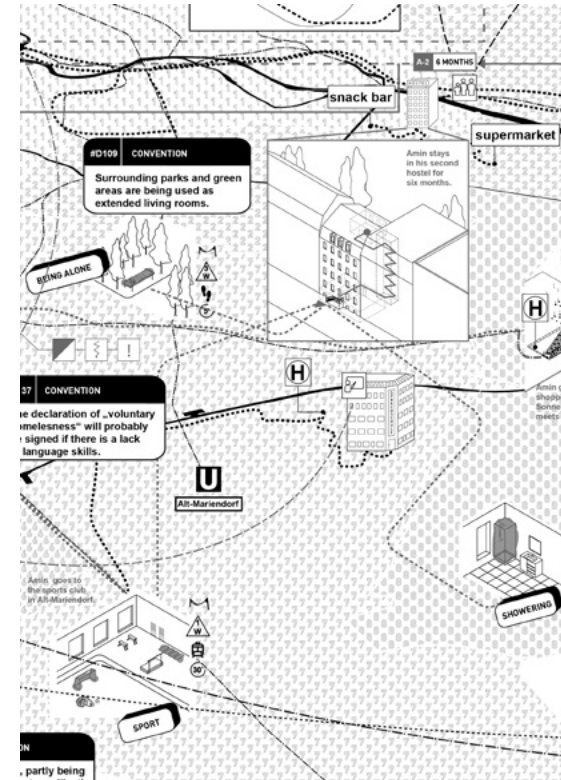
sion wil geen aandacht trekken, de bewoners willen discriminatie vermijden en de overheid wil conflicten uit de weg gaan. Maar ook binnen het gebouw zijn de bewoners geneigd om hun dagelijks leven te organiseren als een sterk geïnternaliseerde activiteit door zich terug te trekken in de slaapkamers. Daar worden de sociale media virtuele verlengstukken van de beperkte ruimte, die de bewoners in staat stellen om in contact te komen met vrienden of familie elders in de stad.

Externalisering. Een tegenovergestelde aanpassingsstrategie is dat men onderhandelingen met medebewoners of pensionmedewerkers uit de weg gaat door woonactiviteiten elders uit te voeren. Men gaat bijvoorbeeld douchen bij familie, koken bij vrienden of eten bij de snackbar, en om dat te kunnen doen moet men afspraken maken met externe partijen.

⁶ Lieven De Cauter, 'Common Places: Preliminary Notes on the (Spatial) Commons', <http://community.dewereldmorgen.be/blogs/lievendecauter/2013/10/14/common-places-preliminary-notes-spatial-commons>, gezien op 8 januari 2016.

⁷ Finya Eichhorst et al., 'Vier Betrachtungsebenen: die Hostelwirtschaft mit Wohnungslosen', in: Kelling et al., *Wohnhaft im Verborgenen*, op. cit. (noot 1).

Externalisation. Outsourcing the acts of dwelling/
 Externalisering. Uitbesteden van de activiteiten van het wonen

The Urban Household of Metabolism/
 Het stedelijk huishouden van het metabolisme
 oase 104

Verstrooiing. Op de schaal van de buurt gaat de externalisering nog verder. De plaatsen waar sociale, culturele en recreatieve activiteiten plaatsvinden – scholen, gezondheidscentra, winkels met voedsel uit het land van herkomst – liggen verspreid over de stad. Doordat het 'zwerf-thuis' voortdurend verhuist van pension naar pension, zijn zulke buurtfaciliteiten meestal ver uit de buurt en liggen ze ook ver uit elkaar.

Recentralisering. Toch zijn er verschillende gebieden waar het sociaal-cultureel aanbod geconcentreerd is en die toegang bieden tot lokaal verankerde en cultureel diverse winkels en faciliteiten. Zo is de zogenaamde 'Arabische straat', zoals nieuwkomers het noemen, een kruispunt van verschillende netwerken voor nieuwkomers. Het ruimtelijke systeem verbindt de losse en gefragmenteerde tentakels van de verspreid liggende wijken in één straat.

Het is niet alleen het absolute *Existenzminimum* van de pensionkamers, of het schaarse aanbod van voorzieningen, of gedwongen woonactiviteiten 'buiten de deur', die de nieuwkomers onder grote druk zetten. Door de voortdurende verhuizingen tussen verspreid door de stad liggende wijken verschuift ook telkens het centrum van hun leven

Accordingly, an embedding of the constantly changing residents within the neighbourhood can hardly take place. In consequence, the hostel stays disconnected from its surroundings. Since the 'wandering home' constantly changes location from hostel to hostel, the administrative office becomes one of the only stable points of reference.

Internalisation. The avoidance of standing in front of the hostel reinforces decontextualisation. This conventionalised behaviour is code-signed from several sides: the hostel owners want to avoid attention, the residents want to avoid discrimination and the administration wants to avoid conflicts. But inside the building the inhabitants also tend to organise their daily lives as a strongly internalised activities, by withdrawing into the bedrooms. There, social media become a virtual extension of the limited space and enable residents to connect with friends or relatives throughout the city.

Externalisation. As an opposing adaptation strategy, conventions of outsourcing dwelling activities circumvent the negotiation with co-residents or hostel staff. For showering at the house of a relative, cooking at friends' places or

dining in snack bars, arrangements must be negotiated with people outside the hostel in order to enable the outsourcing.

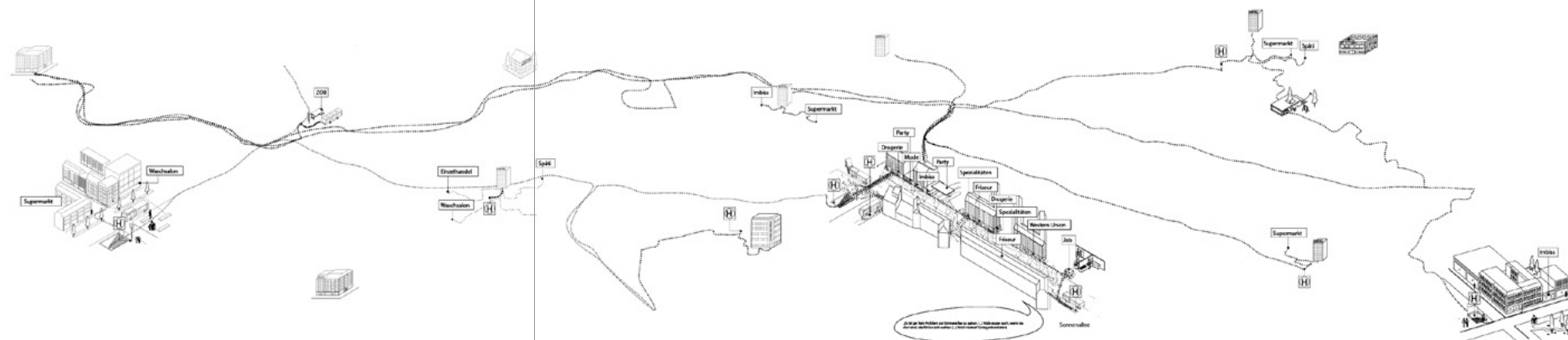
Dispersion. On the neighbourhood level, externalisation reaches even further. The places of social, cultural and recreational errands – schools, medical practices, shops with food from the country of origin – are spread all over the city. Owing to constant relocation from hostel to hostel, those places of neighbourly supply are mostly far away from the 'wandering home' as well as from each other.

Re-Centralisation. Still there are several areas where places of sociocultural supply are concentrated. They give access to locally anchored and culturally diverse shops and facilities. For example the so-called 'Arab street', as named among the newcomers, is the intersection of various networks of newcomers. Its spatial system connects the loose and fragmented tentacles of the dispersed neighbourhoods in a single street.

It is not only the absolute *Existenzminimum* of the boarding rooms, or the scarce supply of facilities, or forced living activities 'outside the door', that put the newcomers under great

Dispersed Dwelling as Enforced Commoning/
 Verspreid wonen als gedwongen samenlevingsvorm
 Dagmar Pelger, Emily Kelling

Dispersion. The dispersed network of neighbourly supply/
 Verstrooiing. Het versnipperde netwerk van buurtvoorzieningen

pressure. The constant moving between neighbourhoods scattered throughout the city also means that the centre of their lives is constantly shifting and this makes pension life a very precarious way of living. Still we can find, within this system, potential spatial commons. Wherever the homeless residents are carrying the burdens of the hostel industry jointly, by sharing its 'negative yields' (the snack bar extension, a bedroom without music or the invisible entrance door), they communise them through acts of – enforced or even 'negative' – commoning.⁸ And while the negative yields are shared among the potential commoners, the responsibility for housing provision is shifted from public administration to an arbitrarily emerging hostel industry that turns the enormous costs of the procedure into private profit.

Clubs and Commons in the Urban Household

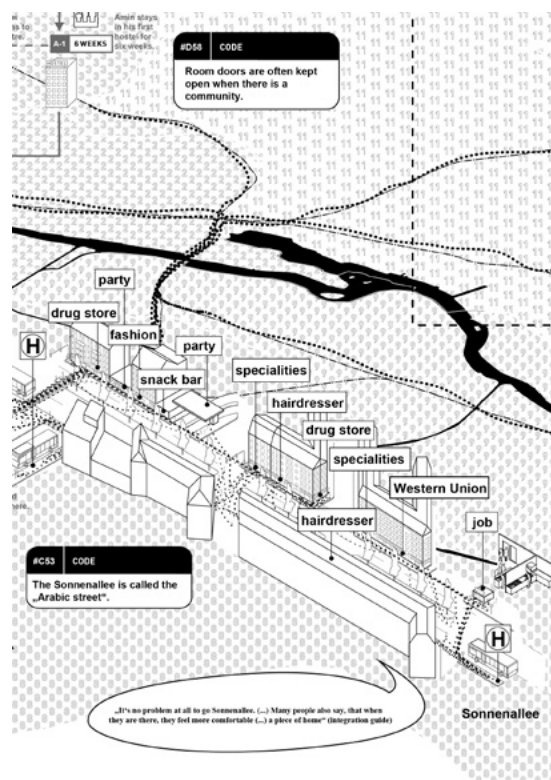
On the surface, the spatial system of dispersed dwelling might appear similar to living conditions in intensely urbanised areas all over the world: long daily travel distances, out-of-home services, translocal social networks and

66

en dit maakt het pensionbestaan tot een zeer precare manier van wonen. Toch kunnen we binnen dit systeem een potentiële ruimtelijke overeenstemming aantreffen. Overal waar de thuislozen de lasten van de pensionindustrie gezamenlijk dragen, omdat ze de 'negatieve aspecten' ervan (de snackbar, een slaapkamer zonder muziek en de onzichtbare entree) delen, maken zij deze lasten gemeenschappelijk door handelingen van (gedwongen of zelfs 'negatief') samenleven.⁸ En terwijl de negatieve aspecten worden verdeeld onder de potentiële samenlevers, verschuift de verantwoordelijkheid voor huisvesting van de overheid naar een zich willekeurig ontwikkelende pensionindustrie die deze enorm kostbare procedure omzet in private winst.

Clubs en gemeenschappen in de stedelijke huishouding

Op het eerste gezicht lijkt het ruimtelijke systeem van verstrooid wonen misschien op dat van de leefomstandigheden in intensief verstedelijkte gebieden over de hele wereld: lange dagelijkse reisafstanden, dienstverlening buitenshuis, translokale maatschappelijke netwerken en regelmatige verhuizingen. De veelbesproken, sterk

Re-centralisation. Sonnenallee/ Recentralisering. Sonnenallee

regular relocations. The much-described highly technicised metropolitan region of Tokyo is paradigmatic of a city whose households have long since been extended and differentiated beyond public infrastructures – into a widely ramified system of tentacles of dwelling externalisations. The home itself is reduced to a Tiny House in order to be affordable. To compensate that, free-choice dwelling extensions can be 'co-rented', such as the love hotel, the karaoke bar and the 24/7 convenience store.⁹

By applying Elinor Ostrom's definition of four types of goods – public, private, common and club – to spaces, Tokyo's dwelling fragments become identifiable as 'club' spaces. They are characterised by 'joint use' but 'feasible exclusion', through entrance fees for example.¹⁰ According to Ostrom, the type of a 'jointly used' or 'jointly consumed' good is dependent on the feasibility to exclude others. She argues, that, when exclusion is feasible, the public good is turned into a club good and the common good into a private good.

The analysis of Berlin's hostel dwelling has shown that homeless newcomers, as potential commoners, jointly decide upon the 'infeasibility

Dispersed Dwelling as Enforced Commoning/
Verspreid wonen als gedwongen samenlevingsvorm
Dagmar Pelger, Emily Kelling

67

BACK

getechnologiseerde metropoolregio Tokio is paradigmatisch voor een stad waarvan de huishoudens zich al lang een verspreid en gedifferentieerd bestaan toegeëigend hebben buiten de openbare voorzieningen om – in een wijdvertakt systeem van geëxternaliseerde woonactiviteiten. De woning zelf is om betaalbaar te blijven gereduceerd tot een Tiny House. Om dat te compenseren, kan men 'medehuuder' worden van een vrij te kiezen woninguitbreiding zoals het sekshotel, de karaokebar en de supermarkt die altijd open is.⁹

Door Elinor Ostrom's definitie van vier soorten 'goederen' – openbaar, privé, gemeenschappelijk en die van het clubverband – toe te passen op ruimten, kunnen Tokio's woningfragmenten worden geïdentificeerd als 'clubruimten'. Ze worden gekenmerkt door 'gezamenlijk gebruik', maar ook door 'mogelijke uitsluiting', bijvoorbeeld via het heffen van entree.¹⁰ Volgens Ostrom is een 'gezamenlijk gebruikt' of 'gezamenlijk geconsumeerd' goed afhankelijk van de haalbaarheid om anderen uit te sluiten. Zij stelt dat wanneer uitsluiting aan de orde is, het openbaar goed wordt omgezet in een vorm die door de 'club' beheerd wordt, en dat het gemeenschappelijk goed transformeert in een privaat goed.

of exclusion'. Because they create, under great pressure and high dependence on authorities and even more on the hostel industry, common space by together negotiating the rules on how to act in it – instead of following predefined rules indicated on an entrance ticket. Not only do they collectively create the rules, but they also share the yields of that collectivisation: jointly accumulated knowledge about how to apply the conventions and how to read the codes.

What distinguishes the largely de-localised life in changing hostel rooms and in the dispersed neighbourhoods of Berlin from a pseudonomadic life around a Tiny House in Tokyo, is the possibility (or necessity) to codesign the set of rules under which potential participants act together. Participation in the creation of rules,

⁸ David Harvey, *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution* (London/New York: Verso, 2012).

⁹ David Bauer, commenting on a presentation during a PHD Colloquium at the Chair for Urban Design and Urbanization, TU Berlin 2019.

¹⁰ Elinor Ostrom and Vincent Ostrom, *Public Goods and Public Choices: Workshop in Political Theory and Analysis* (Indiana: Indiana University, 1977).

⁸ David Harvey, *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution* (London/New York: Verso, 2012).

⁹ Commentaar van David Bauer op een presentatie tijdens een postdoc academische conferentie van de leerstoel Urban Design and Urbanization, TU Berlijn 2019.

¹⁰ Elinor Ostrom en Vincent Ostrom, *Public Goods and Public Choices: Workshop in Political Theory and Analysis* (Indiana: Indiana University, 1977).

by establishing conventions of cooperation (like avoiding loud music) and their translation into codes of joint use (like silence in bedrooms), is a central criterion for commoning. Adding on Ostrom's criterion of 'infeasible exclusion' and Stavrides's criterion on systemic 'openness', it marks the transition from private to public and from club to commons.

How to unfold the gap between the two extremes of inclusive commons and exclusive club spaces and enable the urban users to reappropriate the gains being made on their expenses? A first step could be to demand that the jointly produced rules and regulations include the provision of affordable housing and a home for all. But if our perspective on the urban economy results in a concept of a sociospatial metabolism as a system of living together, then the rules for the distribution of the financial flows must also be adapted. If in such a sociospatial metabolic system goods and spaces are shared, used and reproduced, then our ideas of public and private must be readjusted too. The public realm as the sphere in which universal resources (like the urban) are secured, the private realm as the sphere of consuming the individual

The Urban Household of Metabolism/
Het stedelijk huishouden van het metabolisme
oase 104

wijken van Berlijn onderscheidt van het pseudonomadische leven rond een Tiny House in Tokio, is de mogelijkheid (of de noodzaak) om mee te denken over de regels op basis waarvan potentiële deelnemers gezamenlijk handelen. Het deelnemen aan de opstelling van regels door het ontwikkelen van samenwerkingsconventies (zoals het vermijden van luide muziek) en de vertaling daarvan in codes voor gezamenlijk gebruik (zoals stilte in de slaapkamers) is een centraal criterium voor samenleven. Met het criterium van Ostrom's 'onuitvoerbare uitsluiting' en het criterium van Stavrides over systematische 'openheid' voor ogen, markeert het de overgang van privaat naar openbaar en van een groeps- of clubverband naar een gemeenschappelijk verband (*commons*).

Hoe kan de kloof tussen de twee uitersten – inclusieve gemeenschappelijke ruimte en exclusieve clubruimte – worden blootgelegd en hoe kunnen de stedelijke gebruikers in staat worden gesteld zich de winst die ten koste van hen wordt gemaakt opnieuw toe te eigenen? Een eerste stap zou kunnen zijn om te eisen dat er in de gezamenlijk geproduceerde regels en voorschriften voor betaalbare huisvesting komt te staan, dat er moet worden voorzien in een thuis voor iedereen. Maar

shares of those resources (like the home), and the realm of the commons as the sphere of jointly reproducing particular commons as universal resources (like space to dwell), could be re- and codesigned within nested systems of negotiation. From that perspective the club realm as the sphere of exclusive use and absorption of gains seems to make little sense within an urban household of equality.

als ons perspectief op de stedelijke huishouding resulteert in een concept van een sociaal-ruimtelijk metabolisme als een systeem van samenleven, dan moeten de regels voor de verdeling van de geldstromen ook worden aangepast. Als waarden en ruimten in een dergelijk sociaal-ruimtelijk metabolisme worden gedeeld, gebruikt en gereproduceerd, dan moeten ook onze ideeën over openbaar en privé worden bijgesteld. Het publieke domein als de sfeer waarin universele voorzieningen (zoals de stad) worden veiliggesteld, het private domein als de sfeer waarin de individuele aandelen van die voorzieningen (zoals het huis) worden geconsumeerd en het gemeenschappelijke domein als de sfeer waarin bepaalde collectieve ruimten als universele voorzieningen (zoals de ruimte om te wonen) gezamenlijk worden gereproduceerd, zouden opnieuw en gezamenlijk ontworpen kunnen worden binnen genestelde onderhandelingsystemen. Vanuit dat perspectief lijkt het clubverband, als een domein van exclusief gebruik en exclusieve absorptie van winsten binnen een stedelijke huishoud-economie van gelijkheid, weinig zin te hebben.

Vertaling: InOtherWords, Maria van Tol

68

Haussmann and the House of Fashion

Ludo Groen

69

BACK

Haussmann en het Huis voor de Mode